

4. Životní prostředí

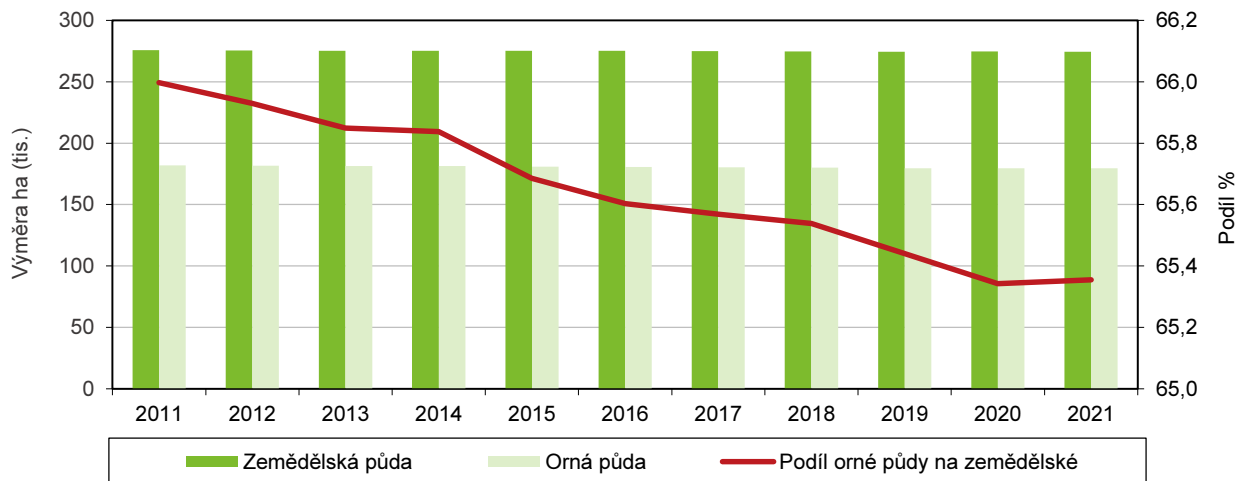
Půdní fond

Zemědělská půda tvoří téměř 52 % rozlohy kraje.

Ústecký kraj se rozkládá na 533,9 tisících hektarech, z toho v roce 2021 připadlo 51,4 % na zemědělskou půdu, tj. sedmý nejvyšší podíl mezi kraji. Zemědělská půda v kraji byla ve sledovaném roce z 65,4 % tvořena půdou ornou.

Graf 4.1 Výměra zemědělské a orné půdy v Ústeckém kraji

Pramen: ČÚZK

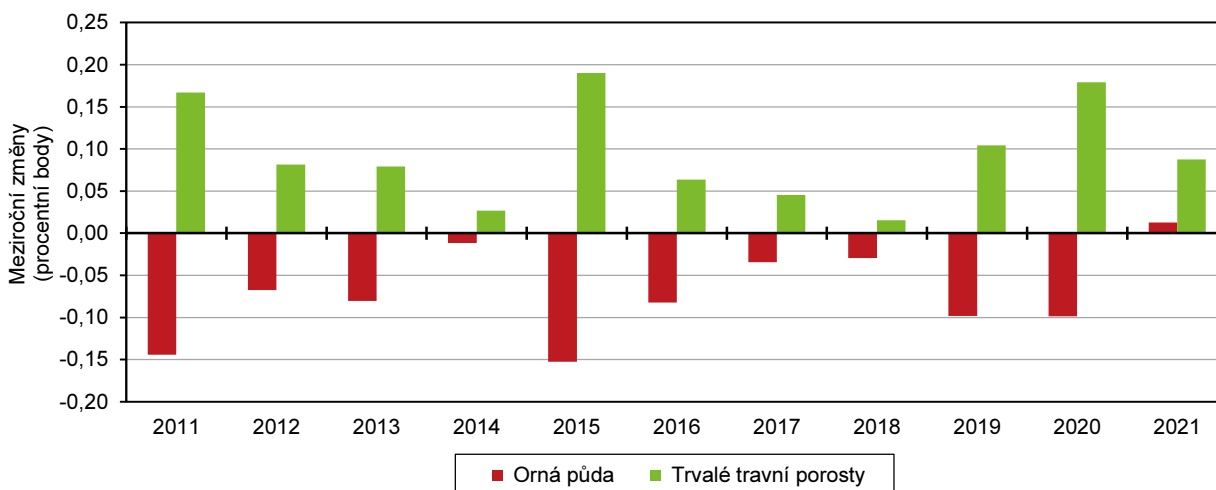

Přerušen dlouhodobý trend poklesu podílu orné půdy.

Mírný pokles podílu orné půdy je trvalým a dlouhodobým jevem, který odpovídá celorepublikovému trendu a v uplynulých letech jsme jej mohli pozorovat i v Ústeckém kraji. Rok 2021 byl však výjimkou. V tomto roce v kraji meziročně vzrostl podíl orné půdy o 0,01 p. b. a Ústecký kraj byl tak jediným krajem bez poklesu tohoto ukazatele.

Graf 4.2 Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě v Ústeckém kraji

Pramen: ČÚZK

Šestý nejnižší stupeň zornění v ČR.

Stupeň zornění (podíl orné půdy z půdy zemědělské) dosáhl v roce 2021 v kraji 65,4 % a byl šestý nejnižší mezi kraji. Nejvyššího podílu zornění dosahuje Jihomoravský kraj (více jak 82 %), nejnižší podíl byl zjištěn v Karlovarském kraji (42,0 %). Z vnitroregionálního pohledu byl podíl orné půdy na zemědělské nejvyšší

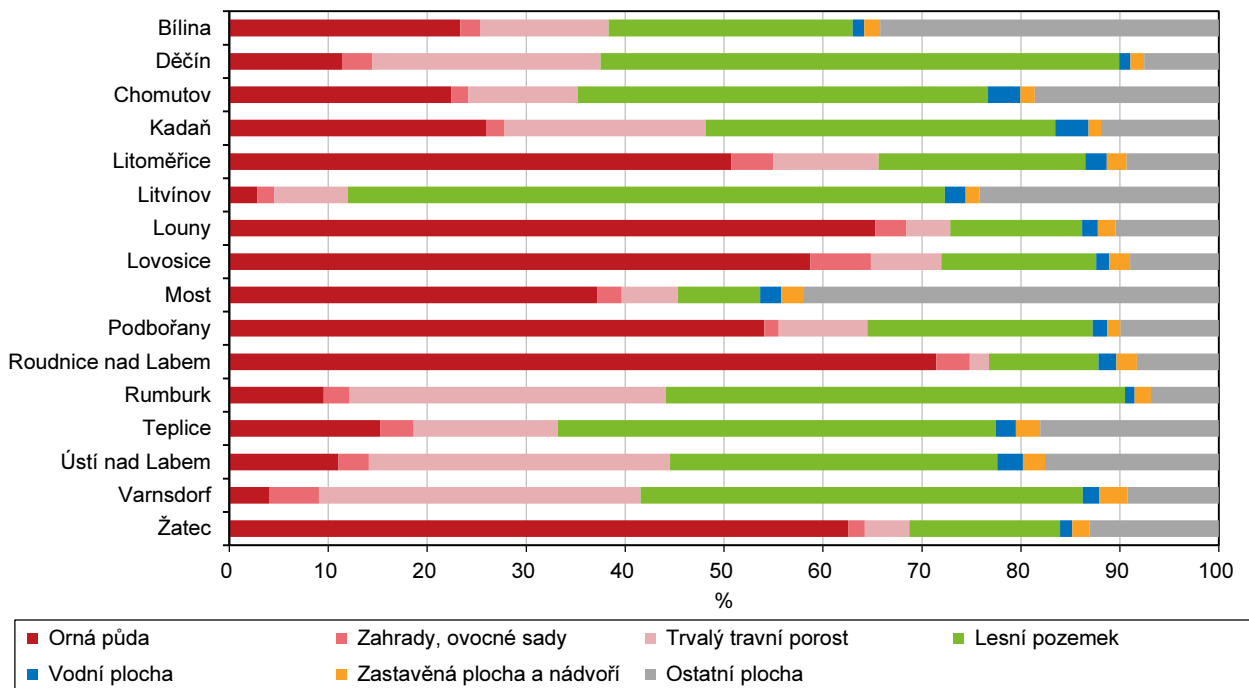
na Lounsku (83,6 %) a na Litoměřicku (81,9 %), tedy v okresech s nejrozšířenějším zemědělstvím. Naproti tomu pouze necelých 26 % zornění vykazují okresy Děčín a Ústí nad Labem.

Roste podíl trvalých travních porostů.

Hlavní příčinou úbytku orné půdy je její převod na trvalé travní porosty, jejichž podíl vůči zemědělské půdě v posledních letech roste. Mezi roky 2016 a 2021 se zvýšila výměra trvalých travních porostů v kraji o 1,4 %. K nejméně výraznějšímu nárůstu trvalých travních porostů za posledních šest let došlo v okrese Louny (o 8,4 %), dále v okrese Teplice (o 2,2 %).

Graf 4.3 Struktura půdy podle správních obvodů ORP Ústeckého kraje k 31. 12. 2021

Pramen: ČÚZK

Zvýšila se výměra lesních porostů i vodních ploch.

Zalesňování se příznivě projevuje ve struktuře půdního fondu všech okresů kraje. Mezi roky 2016 až 2021 se výměry lesních pozemků zvýšily ve všech okresech, nejvýznamněji v okrese Ústí nad Labem (o 3,4 %) a dále v okrese Teplice (navýšení o 1,1 %). Za sledované období rovněž došlo ve všech okresech k rozšíření výměry vodních ploch, nejvíce v okrese Ústí nad Labem (nárůst o 1,9 %) a v okrese Děčín (nárůst o 1,4 %).

Chráněná území

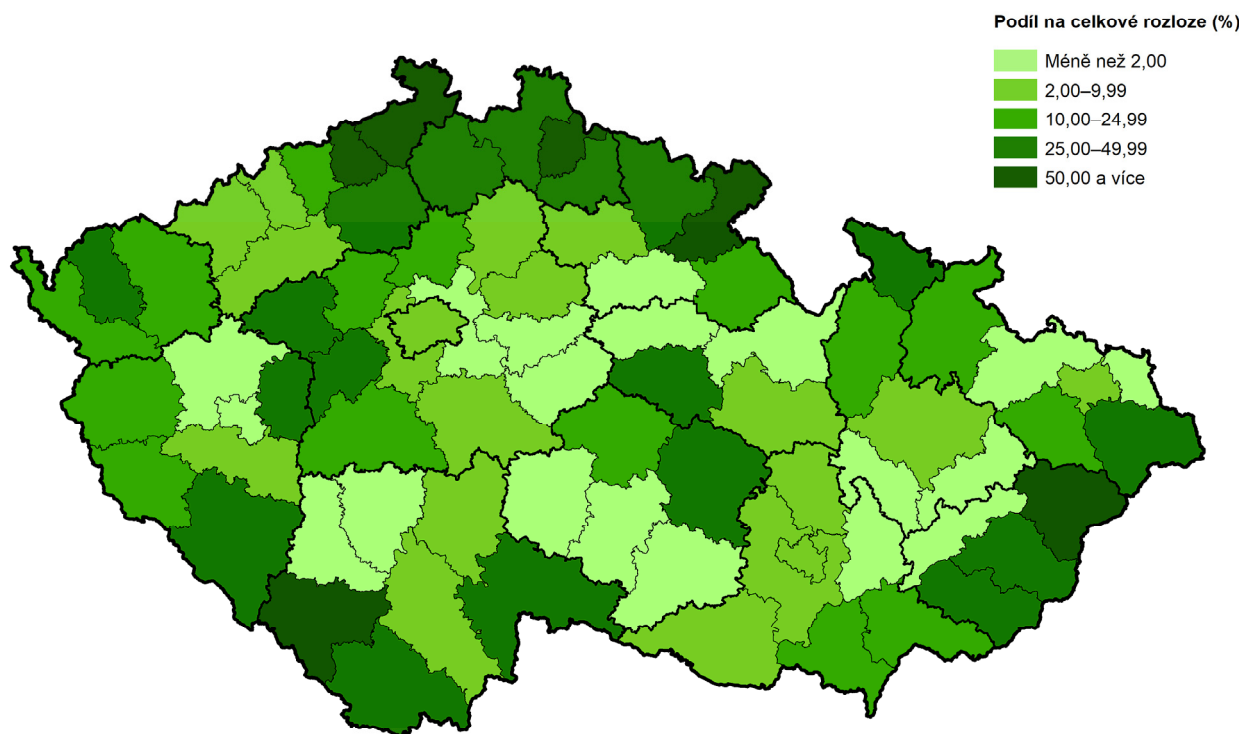
Druhý nejvyšší podíl chráněných území mezi kraji.

Na území Ústeckého kraje se k 31. 12. 2021 rozkládalo 1 487,5 km² ploch zvláště chráněných území. V porovnání s ostatními kraji se jednalo o druhou největší plochu po Jihočeském kraji. Z celkového území kraje připadalo na zvláště chráněná území 27,9 %. Tento podíl byl třetí nejvyšší po Libereckém a Zlínském kraji.

Převažují CHKO.

Zvláště chráněná území jsou v našem kraji tvořena především chráněnými krajinnými oblastmi o celkové rozloze 1 326,5 km² (České Středohoří, Kokořínsko – Máchův kraj, Labské pískovce a Lužické hory). Na národní park České Švýcarsko připadalo více než 79,3 km² a ostatní zvláště chráněná území tvořená přírodními památkami a rezervacemi a národními přírodními památkami a rezervacemi v počtu 182 zaujímala 99,5 km².

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2021

Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Pramen: AOPK ČR

Chráněná území zaujímají ¼ výměry okresu Děčín.

Z vnitroregionálního pohledu tvoří zvláště chráněná území nejvyšší podíl na rozloze okresu Děčín, v roce 2021 se rozkládala na 74,0 % tohoto okresu. Druhou největší rozlohu ve vztahu k velikosti okresu zaujímají chráněná území v okrese Ústí nad Labem, a to 56,9 %. Nejmenší rozlohu měla chráněná území v okresech Louny (7,8 % území okresu), Most (6,5 %) a Chomutov (5,8 %).

109 evropsky významných lokalit a 5 ptačích oblastí.

V Ústeckém kraji se v roce 2021 nacházelo 114 území chráněných soustavou Natura 2000, a to 5 ptačích oblastí (Doupovské hory, vodní nádrž Nechanice, Novodomské rašeliniště – Kovářská, východní Krušné hory a Labské pískovce) s rozlohou 842,2 km² a 109 evropsky významných lokalit (např. Labské údolí, České Švýcarsko, Královomlýnský rybník, Horní Kamenice, Jílové u Děčína – škola, Libouchecké bučiny, Olšovský potok), rozkládajících se na ploše 552,8 km².

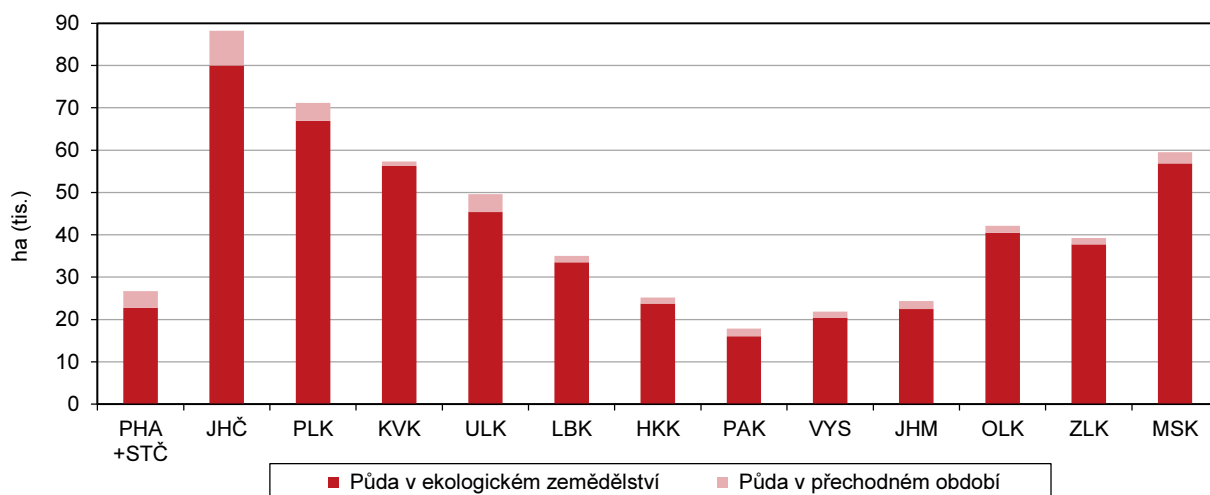
Ekologické zemědělství

Více jak 18 % půdy v ekologickém zemědělství.

Plochy ekologicky obhospodařované půdy v kraji převážně rostou. V roce 2021 dosáhla obhospodařovaná půda v podmínkách ekologického zemědělství v Ústeckém kraji 45,3 tisíc hektarů a další 4,3 tisíce hektarů ploch se nacházelo ve fázi přechodného období. Celkem bylo ekologickým způsobem v kraji obhospodařováno na 18,1 % zemědělské půdy. Tento podíl byl šestý nejvyšší mezi kraji. Nejvyšší podíl zaujímaly plochy s ekologickým zemědělstvím v Karlovarském kraji (46,1 %), naproti tomu nejnižší vykazovaly souhrnně hl. m. Praha a Středočeský kraj (3,9 %). Na republikové úrovni ekologicky obhospodařované půdy se kraj podílel 8,9 %.

Graf 4.4 Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2021

Pramen: Ministerstvo zemědělství

Vodovody a kanalizace

Téměř 100 % obyvatel zásobovaných vodou.

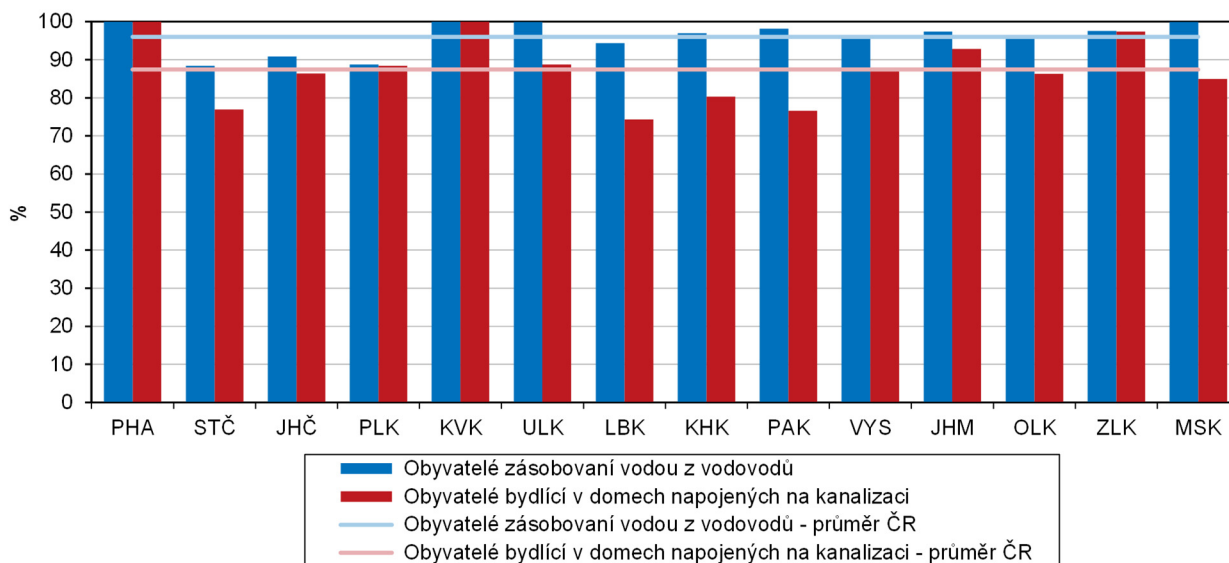
Podíl obyvatel zásobovaných vodou v kraji dlouhodobě převážně roste. V loňském roce se meziročně zvýšil o 1,8 p. b. na 99,9 % a přiblížil se tak hl. m. Praze a Karlovarskému kraji, ve kterých tento podíl dlouhodobě dosahuje 100 %. Republikový průměr byl v kraji překročen o 3,9 p. b.

Spotřeba vody narůstá,...

Specifické množství vody fakturované domácnostem dosáhlo v roce 2021 v Ústeckém kraji 95,0 litrů na osobu a den a v porovnání s předchozím rokem se zvýšilo o 1,9 litru (o 2,0 %). Nárůst pozorujeme již čtvrtým rokem, vloni zjištěné množství bylo nejvyšší od roku 2008. V porovnání s průměrem ČR bylo v kraji v loňském roce fakturováno domácnostem na osobu a den o 1,8 l více. Proti hl. m. Praze, kde je spotřeba dlouhodobě nejvyšší, byla tato hodnota v kraji o 25,0 litrů na osobu a den nižší.

Graf 4.5 Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

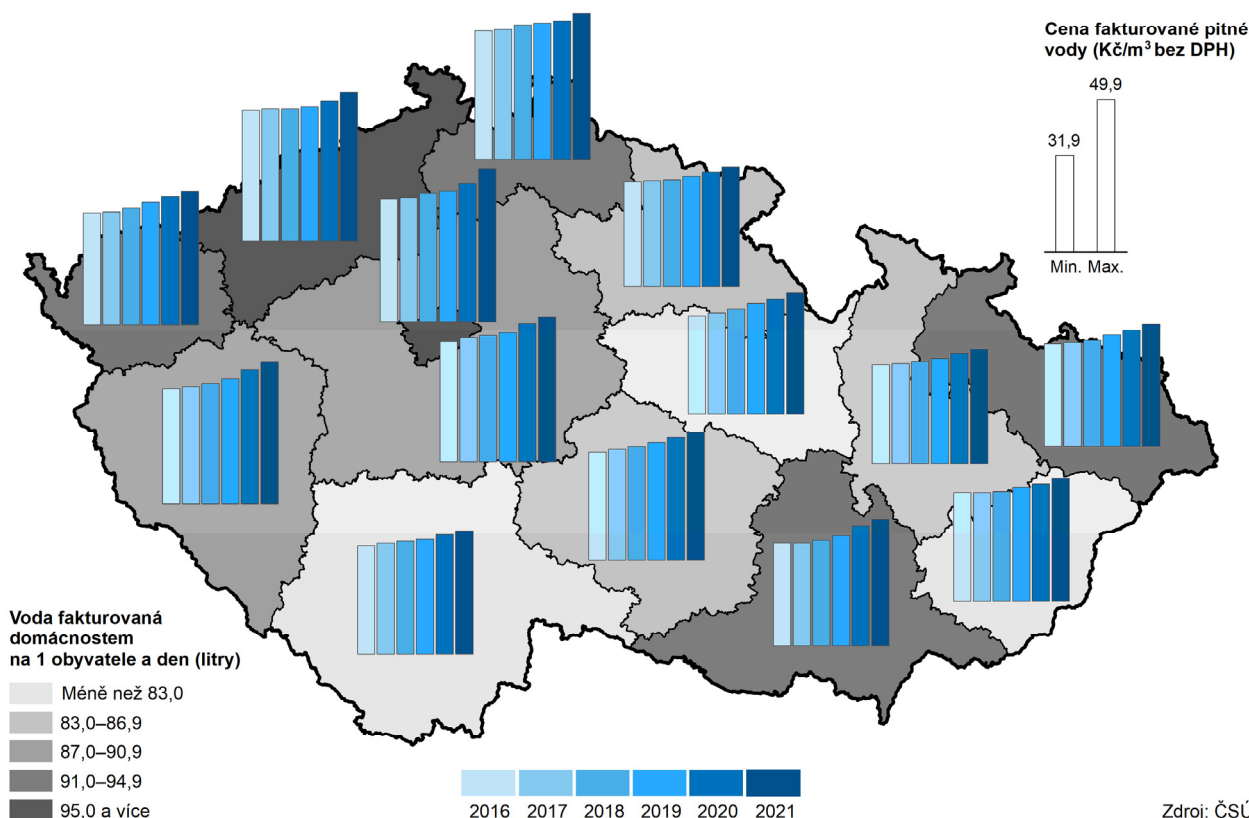
...stejně jako cena vody.

Cena vody v kraji dlouhodobě roste. V loňském roce dosáhla 48,80 Kč za m³, meziročně došlo k nárůstu o 2,80 Kč/m³, tj. o 6,1 %. Jedná se o nejvyšší nárůst od roku 2011. V období 2008 až 2017 a v roce 2020 byla cena vody v kraji nejvyšší v ČR. V roce 2018, 2019 a 2021 se kraj umístil z pohledu ceny vody v mezikrajovém srovnání na druhém místě.

Cena vody v kraji vzrostla v porovnání s ČR rychleji.

V porovnání s průměrnou cenou vody v ČR byla voda v kraji vloni dražší o 5,00 Kč/m³. V uplynulých patnácti letech byl nejvyšší rozdíl mezi cenou vody v kraji a cenou vody v ČR v roce 2015, kdy byla voda v kraji dražší o 6,90 Kč/m³. V následujících letech se tento rozdíl postupně snižoval na 4,60 Kč/m³ v roce 2020. V loňském roce však vzrostla cena vody v kraji v porovnání s ČR rychleji (o 0,40 Kč/m³) a rozdíl mezi krajem a ČR se opět prohloubil.

Spotřeba vody v roce 2021 a vývoj cen vody

Stále více obyvatel bydlí v domech připojených ke kanalizaci.

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v uplynulých letech převážně rostl. Loňský nárůst o 1,9 p. b. přispěl k nárůstu tohoto podílu na 88,7 %. Oproti roku 2016 byl vloni dosažen podíl o 5,1 p. b. vyšší, v porovnání s rokem 2011 došlo k nárůstu o 6,2 p. b. V mezikrajovém srovnání je podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v našem kraji pátý nejvyšší. Nejlépe jsou na tom v hl. m. Praze a Karlovarském kraji, kde tento podíl vloni dosáhl 100 %. Naproti tomu v Libereckém kraji bydlelo v roce 2021 v domech napojených na kanalizaci pouze 74,3 % obyvatel.

Pátý nejvyšší podíl obyvatel připojených na kanalizaci s koncovou ČOV.

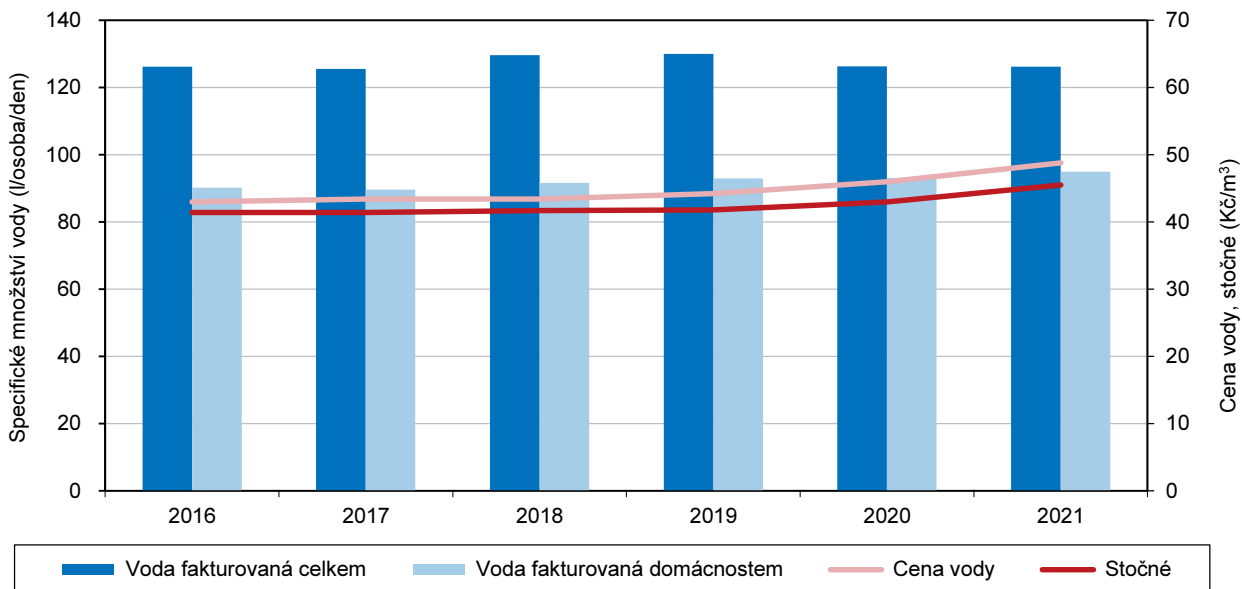
V domech napojených na kanalizaci s koncovou ČOV žilo v loňském roce v kraji 88,2 % obyvatel, meziročně došlo k nárůstu o 1,9 p. b. Vývoj posledních let ukazuje, že obyvatelé se častěji připojují ke kanalizaci s koncovou ČOV. Jejich podíl na celkové populaci kraje se zvýšil v porovnání s rokem 2016 o 5,6 p. b., od roku 2011 pak došlo k nárůstu o 9,3 p. b. Rovněž i v tomto případě je situace nejlepší v hl.

m. Praze, kde je na kanalizaci s koncovou ČOV připojeno 100 % obyvatel kraje, nejhůře na tom byl Liberecký kraj se 73,1 %. Ústecký kraj měl vloni pátý nejvyšší podíl obyvatel bydlících v domech připojených na kanalizaci s koncovou ČOV v ČR.

Graf 4.6 Specifické množství fakturované vody, cena vody a stočné v Ústeckém kraji

Zdroj: ČSÚ

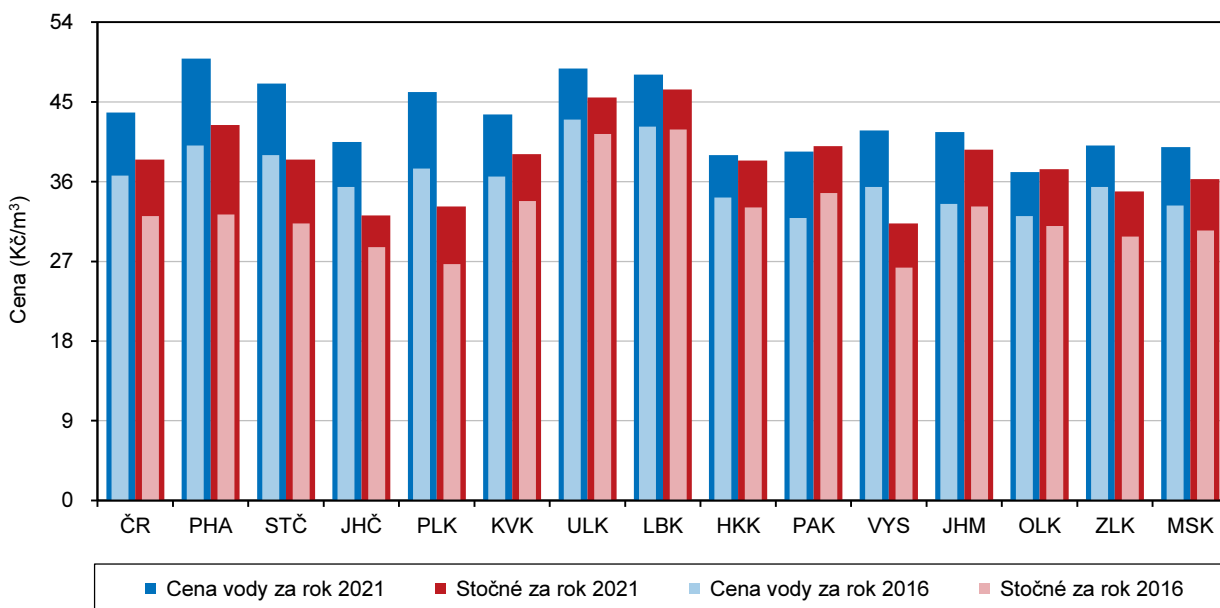

Nárůst kapacity ČOV.

Počet čistíren odpadních vod vloni meziročně vzrostl o 4 na celkových 207 a jejich kapacita se zvýšila o 26 233 (o 7,1 %) na celkových 397 004 m³/den. V porovnání s rokem 2016 bylo v kraji vloni o 15 čistíren odpadních vod více, jejich kapacita od roku 2016 vzrostla o 5,5 %.

Graf 4.7 Průměrná cena vody a stočné podle krajů v letech 2016 a 2021

Zdroj: ČSÚ

Zvýšilo se množství vypouštěné odpadní vody.

Množství vypouštěné odpadní vody do kanalizace (bez zpoplatněných srážkových vod) v Ústeckém kraji dosáhlo v roce 2021 celkem 31 261 tis. m³ a proti roku 2020

bylo vyšší o 1 319 tis. m³ (o 4,4 %). K meziročnímu nárůstu došlo i v devíti dalších krajích, v našem kraji byl nárůst nejvyšší. Naopak ve čtyřech krajích zaznamenali meziroční pokles, nejvyšší byl v hl. m. Praze (snížení o 2 191 m³). Množství vypouštěných odpadních vod (bez zpoplatněných srážkových vod) v našem kraji v uplynulých letech převážně roste. V porovnání s rokem 2013 se vloni vypustilo o 1 671 tis. m³ (o 5,6 %) více odpadních vod.

97,0 % přečištěných odpadních vod.

V roce 2021 bylo v kraji přečištěno 97,0 % odpadních vod (bez srážkových), meziročně došlo k poklesu o 0,8 p. b. V uplynulých letech se podíl přečištěných odpadních vod meziročně vyvíjel různě, vloni byl v porovnání s rokem 2016 o 0,7 p. b. nižší. V mezikrajovém porovnání se Ústecký kraj umístil na devátém místě. Nejnižší podíl čištěných odpadních vod (bez srážkových) byl vloni zjištěn v Kraji Vysočina (92,0 %). Nejlépe na tom bylo opět hl. m. Praha, kde byl čištění podroben celý objem odpadních vod.

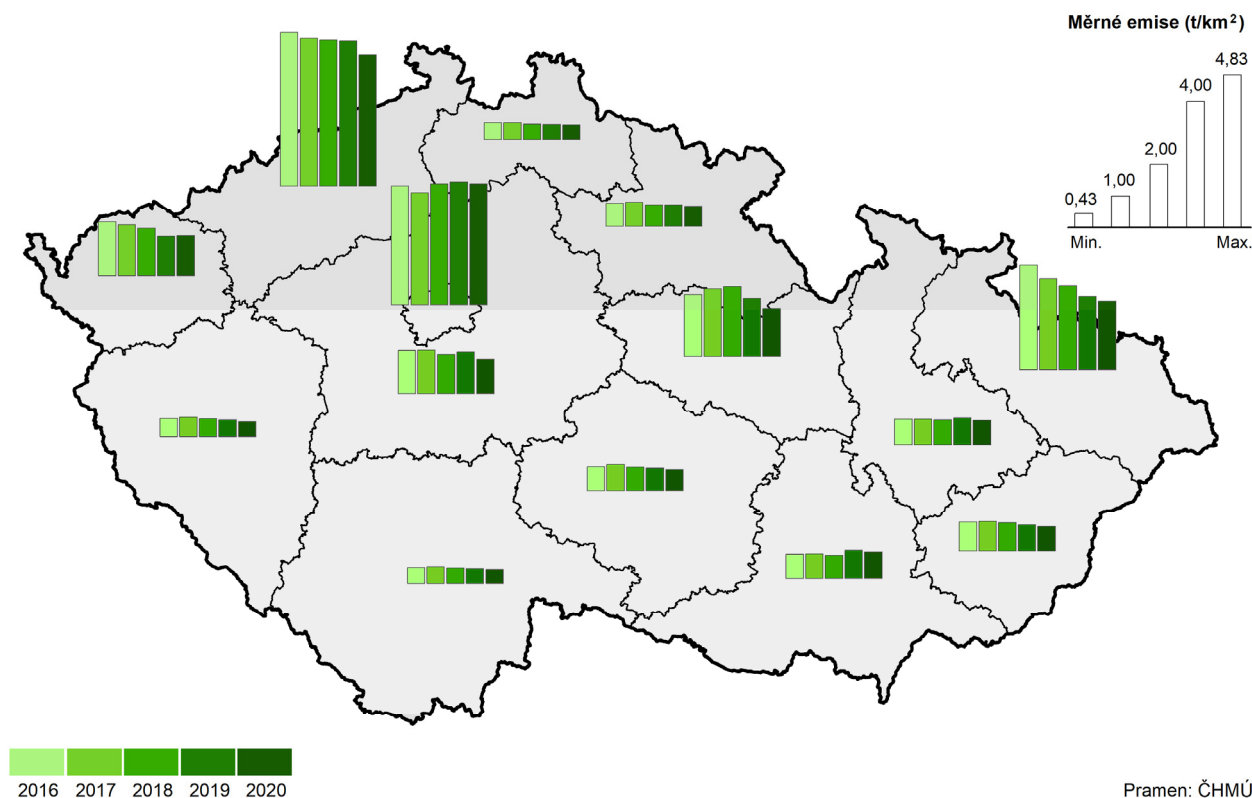
Cena stočného vzrostla,...

Cena stočného (bez DPH) čili průměrná cena za 1 m³ odváděných odpadních vod se v Ústeckém kraji vloni v porovnání s rokem 2020 zvýšila o 2,50 Kč/m³ (o 5,8 %) na hodnotu 45,50 Kč/m³. Od roku 2007 cena stočného v kraji pravidelně meziročně rostla s výjimkou roku 2013, kdy byl zaznamenán její pokles o 3,6 %. V porovnání s rokem 2016 stoupla cena stočného v kraji o 4,10 Kč/m³ (o 9,9 %).

... a byla druhá nejvyšší v ČR.

Cena stočného je v kraji od roku 2008 druhá nejvyšší v ČR a dlouhodobě je i nad průměrem ČR. V roce 2021 převýšila cena stočného v kraji republikové hodnoty o 7,0 Kč/m³. Vyšší cena stočného byla zjištěna pouze v Libereckém kraji, kde vloni dosáhla 46,40 Kč/m³. Naopak nejnižší stočné platili v Kraji Vysočina, a to 31,30 Kč/m³.

Emise oxidů dusíku (REZZO 1-3) v krajích v letech 2016 až 2020

Emise

Jeden z nejznečištěnějších krajů.

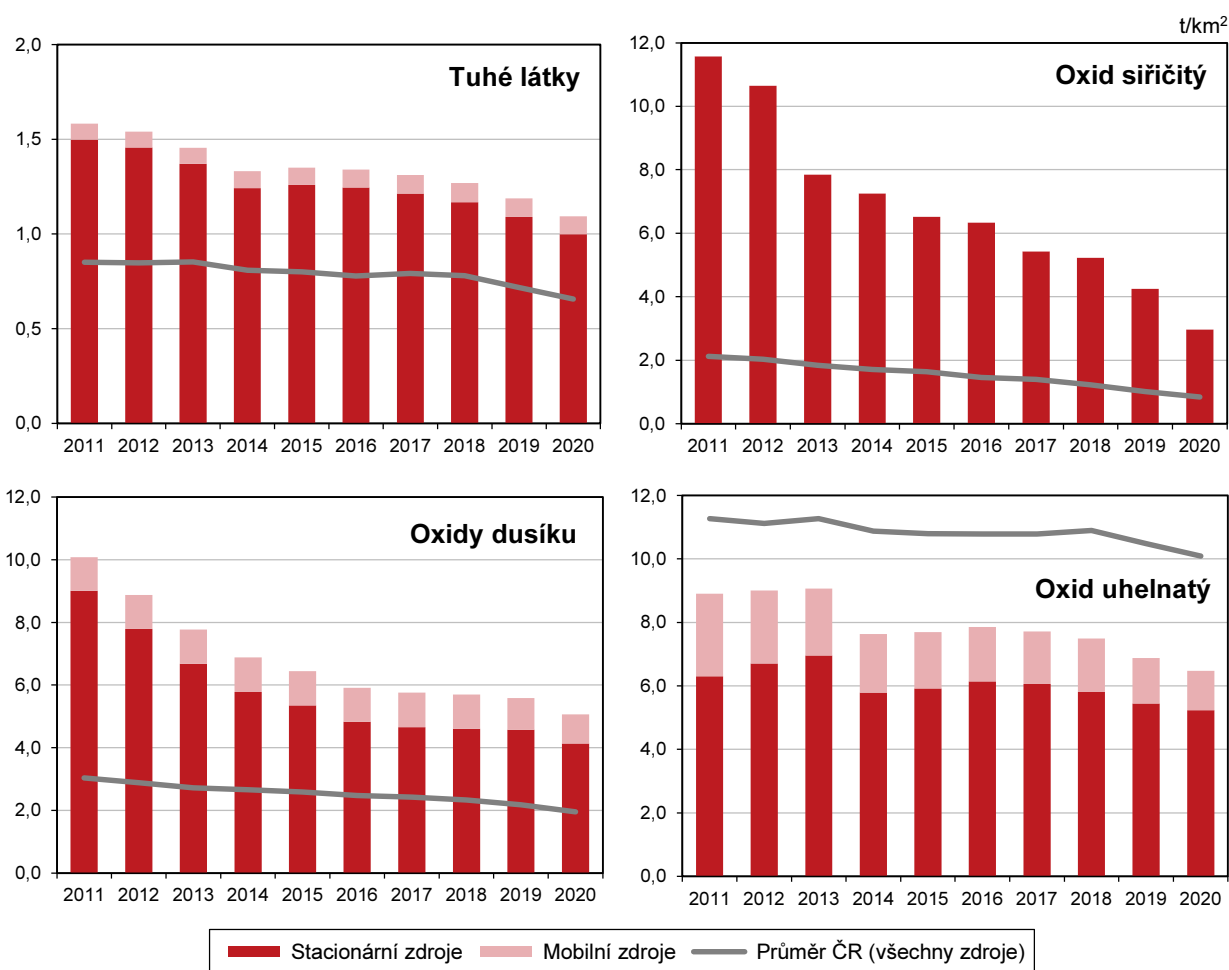
I přesto, že dochází v posledních letech k postupnému snižování měrných emisí, zůstává Ústecký kraj i nadále jedním z nejpostiženějších krajů, a to zejména vlivem emisí ze stacionárních zdrojů znečištění. Metodika k této problematice je k dispozici na webovém portálu Českého hydrometeorologického ústavu.

Pokles emisí u stacionárních zdrojů.

Emise znečišťujících látek (REZZO 1–4) se v Ústeckém kraji v porovnání s rokem 2016 snížily – u tuhých látek o 18,4 %, u oxidu siřičitého o 53,1 %, u oxidů dusíku o 14,4 % a u oxidu uhelnatého o 17,6 %. Emise ze stacionárních zdrojů (REZZO 1–3) poklesly u všech sledovaných znečišťujících látek (TZL, oxidy síry, dusíku a CO). V případě mobilních zdrojů (REZZO 4) došlo k mírnému nárůstu emisí tuhých znečišťujících látek o 0,2 %.

Graf 4.8 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Ústeckém kraji

Pramen: ČHMÚ

Několikanásobně vyšší měrné emise SO, TZL a NO.

V porovnání s ostatními kraji vykazuje Ústecký kraj u REZZO 1–4 dlouhodobě nejvyšší hodnoty u měrných emisí oxidu siřičitého, průměr ČR (0,84 t/km²/rok byl v roce 2020 v kraji vyšší o 2,12 t/km²/rok, tj. 3,5násobně). Po hl. m. Praze jsou v našem kraji rovněž druhé nejvyšší měrné emise tuhých znečišťujících látek, kterých bylo v roce 2020 ze všech zdrojů znečištění v kraji emitováno 1,09 t/km²/rok (66,7 % nad republikovým průměrem) a rovněž také oxidů dusíků, jejichž měrné emise dosáhly hodnoty 5,07 t/km²/rok, tj. 2,6násobek republikové hodnoty).

Měrné emise CO jsou pod průměrem ČR.

Naproti tomu jsou dlouhodobě v kraji v porovnání s průměrem ČR nižší měrné emise oxidu uhelnatého, v roce 2020 dosáhly objemu 6,48 t/km²/rok (ČR = 10,09 t/km²/rok). Z pohledu měrných emisí CO na tom byl ve sledovaném roce nejhůře Moravskoslezský kraj následovaný hl. m. Prahou, ve kterých bylo v přepočtu na km² za rok emitováno 28,54 resp. 24,97 tun.

Nejvíce znečišťujících látek emitují stacionární zdroje.

Při bližším pohledu byly v Ústeckém kraji stejně jako u většiny ostatních krajů stacionární zdroje (REZZO 1–3) převažujícím zdrojem znečištění tuhými znečišťujícími látkami, oxidy síry a oxidu uhelnatého. Výjimkou bylo hl. m. Praha, kde byly převažujícím zdrojem znečištění tuhými látkami a oxidem uhelnatým mobilní zdroje (REZZO 4). Mobilní zdroje byly rovněž převažujícím původcem znečištění oxidy dusíku v hl. m. Praze a v Jihočeském, Plzeňském, Libereckém, Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. V ostatních krajích převažovalo znečištění oxidy dusíku ze stacionárních zdrojů (REZZO 1–3).

Odpady

Roste objem vyprodukovaného odpadu.

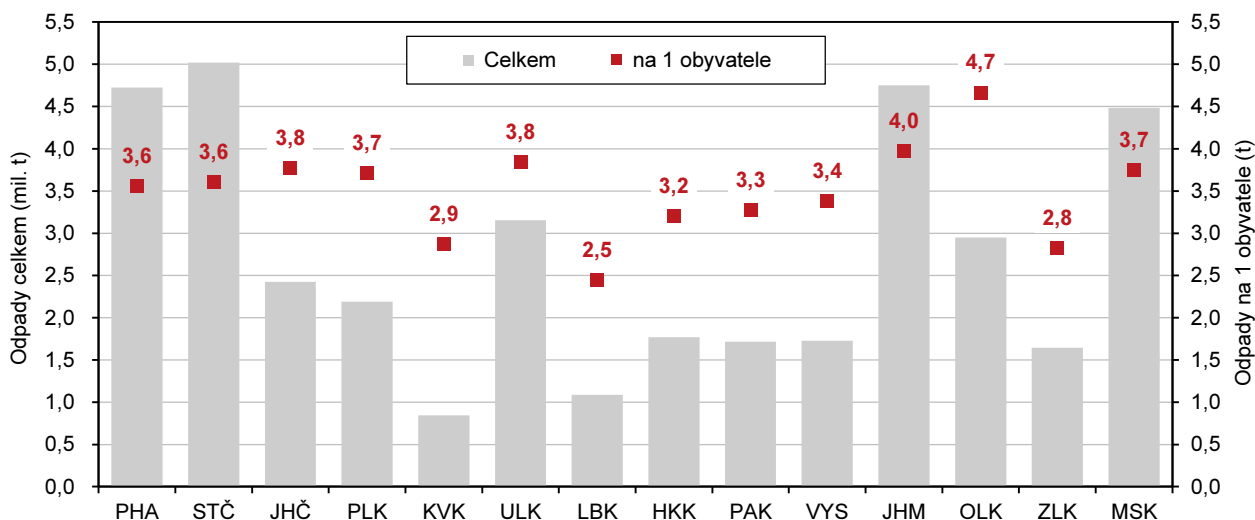
V roce 2020 bylo v Ústeckém kraji vyprodukováno celkem 3 152,5 tisíc tun odpadu, oproti roku 2017 se tento objem zvýšil o 9,6 %, tj. o 277,3 tis. tun. Na 1 obyvatele kraje tak připadlo celkem 3 847 kg odpadu, v porovnání s rokem 2017 došlo k nárůstu o 345 kg na 1 obyvatele.

Třetí nejvyšší objem vyprodukovaného odpadu celkem ve vztahu k počtu obyvatel.

Produkce nebezpečného odpadu dosáhla v roce 2020 celkového množství 142,1 tis. tun, v přepočtu na 1 obyvatele připadlo 173 kg. V porovnání s rokem 2017 produkce nebezpečného odpadu vzrostla o 12,9 tis. tun (o 10,0 %), v přepočtu na 1 obyvatele došlo ke zvýšení o 16 kg. V mezikrajovém porovnání byla v roce 2020 celková produkce odpadů v kraji přepočtená na 1 obyvatele třetí nejvyšší, produkce nebezpečného odpadu na 1 obyvatele byla šestá nejvyšší mezi kraji.

Graf 4.9 Produkce odpadů celkem podle krajů v roce 2020

Zdroj: ČSÚ

Množství komunálního odpadu na 1 obyvatele osmé nejvyšší.

Celková produkce komunálního odpadu dosáhla v kraji v roce 2020 objemu 399,1 tis. tun, přičemž na 1 obyvatele připadlo 487 kg. Během období 2017 až 2020 vzrostla produkce komunálního odpadu v kraji o 6,8 tis. tun, v přepočtu na 1 obyvatele činil tento nárůst 9 kg. V produkci komunálního odpadu na 1 obyvatele se náš kraj v roce 2020 řadil v mezikrajovém porovnání na osmou nejvyšší příčku.

Výdaje na ochranu životního prostředí

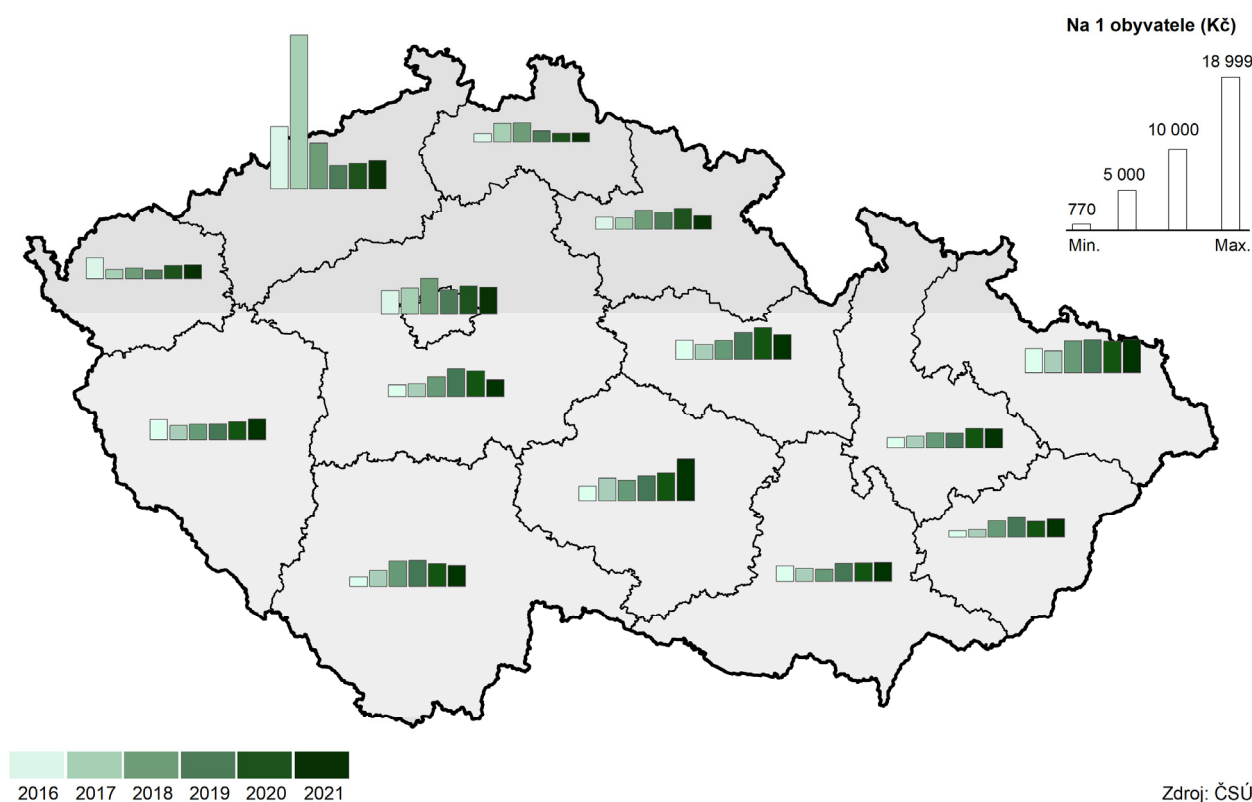
Investiční a neinvestiční výdaje.

Výdaje na ochranu životního prostředí zahrnují investiční výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku (pořízeného koupí nebo vlastní činností, získaného formou bezúplatného nabytí či převodem podle příslušných legislativních předpisů, nebo přeražením z osobního užívání do podnikání) a neinvestiční náklady (mzdové náklady, platby nájemného, energie a ostatní materiál a platby za služby), které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí.

Třetí nejvyšší objem investic v přepočtu na počet obyvatel.

Na území Ústeckého kraje bylo v roce 2021 investováno na ochranu životního prostředí celkem 2 773,6 mil. Kč. Při zohlednění počtu obyvatel kraje tak bylo v kraji investováno 3 469 Kč na 1 obyvatele, což byla v mezikrajovém porovnání třetí nejvyšší hodnota.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2016 až 2021

Investice podle sídla investora poklesly.

Celkové investice na ochranu životního prostředí (hodnoceno podle sídla investora) dosáhly v letech 2021 objemu 1 519,3 mil. Kč, meziročně došlo ke snížení o 199,0 mil. Kč (o 11,6 %). V mezikrajovém porovnání se jednalo o šestý nejvyšší objem prostředků vynaložených na ochranu životního prostředí.

Ochrana ovzduší a klimatu byla hlavní prioritou,...

Na celkových investičních nákladech do ochrany životního prostředí se nejvíce podílely investice do ochrany ovzduší a klimatu, které v loňském roce tvořily 44,0 % (tj. 668,0 mil. Kč). Druhý největší objem finančních prostředků směřovali investoři se sídlem v Ústeckém kraji do nakládání s odpadními vodami, a to 23,8 % (360,9 mil. Kč), a 11,7 % hodnoty celkových investic (177,1 mil. Kč) se zaměřovalo na nakládání s odpady.

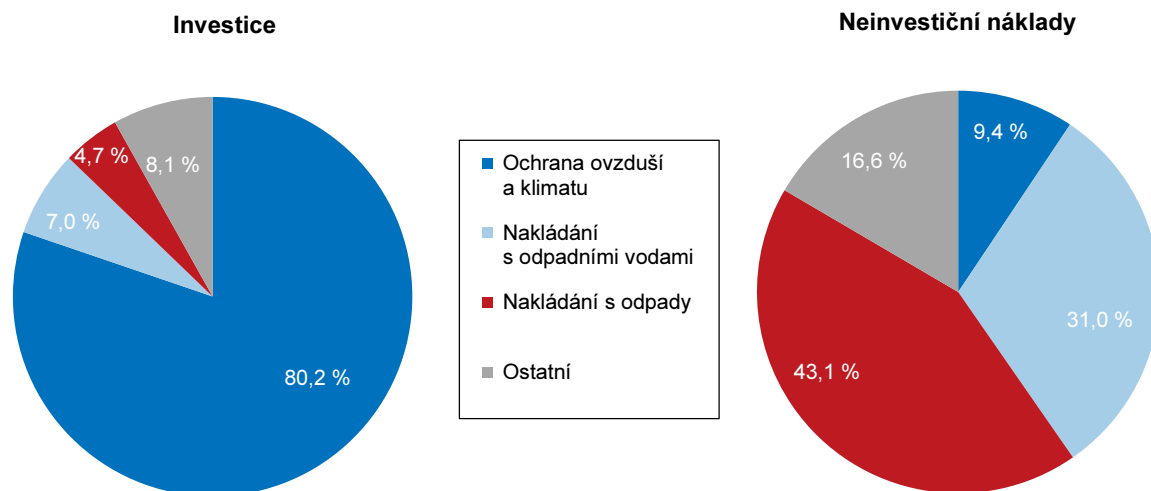
...stejně jako v předchozím roce.

Struktura investic na ochranu životního prostředí dle sídla investora se v kraji meziročně příliš nezměnila. Oproti roku 2020 bylo vloni nepatrně méně investováno

do ochrany ovzduší a klimatu, podíl investic na tento účel meziročně poklesl o 2,1 p. b. Naopak došlo k nárůstu podílu investic směřujících do nakládání s odpadními vodami a do nakládání s odpady, shodně o 0,8 p. b.

Graf 4.10 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Ústeckém kraji (průměr let 2016–2021)

Zdroj: ČSÚ

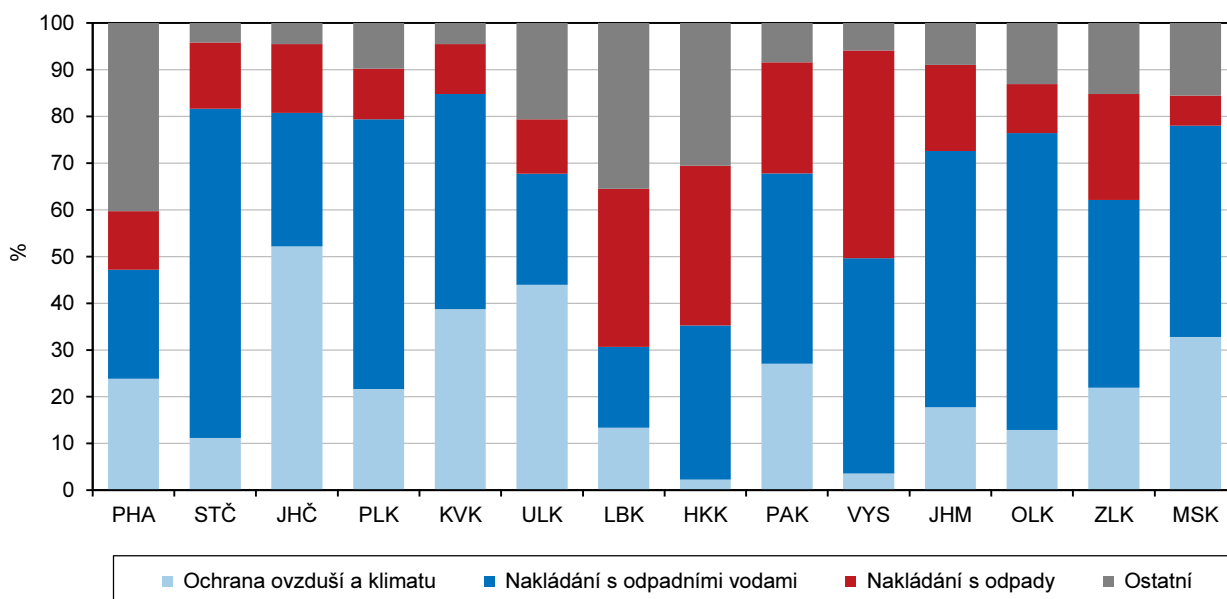

Druhý největší objem prostředků směřoval na nakládání s odpadními vodami.

Do ochrany ovzduší a klimatu směřují investoři v Ústeckém kraji největší objemy prostředků již od roku 2016. Od tohoto roku je rovněž druhý největší objem prostředků každoročně vynakládán na nakládání s odpadními vodami. Výjimkou byl v tomto pohledu pouze rok 2019, kdy druhý nejvyšší objem prostředků plynul do nakládání s odpady.

Graf 4.11 Investice na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

Neinvestiční náklady se zvýšily,...

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí, hodnocené podle kraje sídla investora, dosáhly v loňském roce v kraji hodnoty 7 509,0 mil. Kč, meziročně došlo k nárůstu o 333,6 mil. Kč (o 4,6 %). V mezikrajovém porovnání se jednalo o pátý nejvyšší objem neinvestičních nákladů do ochrany životního prostředí v ČR.

...největší objem směřoval do nakládání s odpady.

Z výše uvedeného objemu neinvestičních nákladů bylo 42,7 % prostředků směřováno do nakládání s odpady (3 206,8 mil. Kč), druhý nejvyšší podíl připadl na nakládání s odpadními vodami (37,7 %, tj. 2 833,2 mil. Kč) a na ochranu ovzduší a klimatu bylo vynaloženo 8,6 % celkového objemu neinvestičních nákladů, tj. 643,9 mil. Kč. Do nakládání s odpady jsou největší objemy neinvestičních nákladů směřovány dlouhodobě. Výjimkou z tohoto trendu byly pouze roky 2019 a 2020, kdy mírně vyšší podíl plynul do nakládání s odpadními vodami.